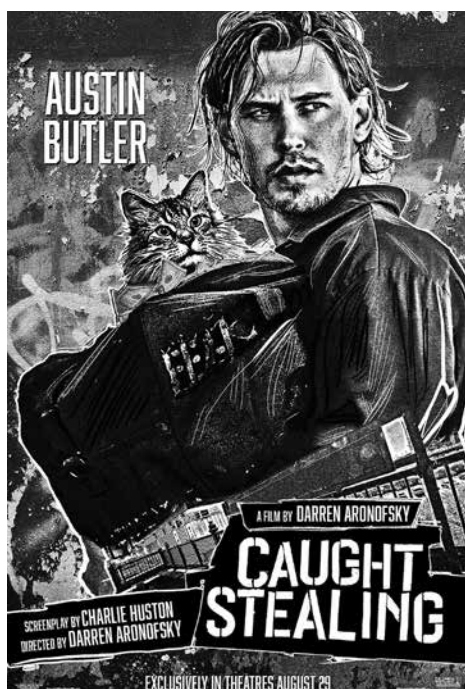

Lidérces napok New Yorkban

Darren Aronofsky rendező talán az egyik legizgalmasabb szerzői filmes – a kétezres évektől számítva. A nemrég bemutatott kilencedik mozi-ja, a *Rajtakapva* (*Caught Stealing*) egy könnyednek tűnő, de azért helyenként meglepően sötét krimi, aminek megnézése után feltehetőleg a legnagyobb kérdés: hogyan is helyezhető el az életműben.

Aronofsky hiába indult el olyan nevekkel együtt a rendezői pályán, mint Christopher Nolan, David Fincher, Paul Thomas Anderson vagy éppen Guy Ritchie, filmjeivel igyekezett egy igencsak eredeti stílust kialakítani, amivel korántsem lehet összekeverni alkotótársaival, akiknél pesszimistább világlátása, sötétebb tónusú témái különböztetik meg. Szóban forgó rendezőnk eddigi kilenc alkotását próbáljuk meg trilógiákként kezelni: először is a vallási-spirituális tematikájú filmjei, ide sorolható első filmje, a *Pi* (π , 1998), a *Forrás* (*The Fountain*, 2006) és az *anyám!* (*mother!*, 2017). Az ún. test trilógia három filmje a 2008-as *Pankrátör* (*The Wrestler*), mely alkotásban az izom – amiben van erő, de nincs még megformálva –; a nagy sikereket hozó *Fekete hattyú* (*Black Swan*, 2010), amelyben az ízület – hogy az a bizonyos mozdulat tökéletesen kivitelezhető legyen –; és végül a *Bálna* (*The Whale*, 2022), amiben a zsír – ami, ugye, szinte teljesen lehetetlenné te-

szi a mozgást – az, ami meghatározza főhőseik életének alakulását. A harmadik trilógiát teszik ki az adaptációs filmekből álló alkotások, amelyeknek részt vett ugyan Aronofsky az írásában, de nem kérte a krediteket, nem jelent meg íróként a stáblistán. Ezek a filmek: a világhírnevet hozó *Requiem egy álomért* (*Requiem for a Dream*, 2000), a 2014-es *Noé* című adaptáció, és talán ide sorolható a legújabb Aronofsky-mozi is. Azért a feltételes mód, mert valóban egy könyvből történt az adaptáció, viszont tematikában a rendezőre jellemző alkotói vízióból, világból kimagaslóan

elüt a 2025 augusztusában a romániai mozikba is eljutott *Rajtakapva*.

A *Rajtakapva* története 1998-ban játszódik New Yorkban. Főhősünk, Hank Thompson (**Austin Butler**) egy kocsmában pultosként tengeti mindennapjait, az alkoholt sem veti meg, egyedül barátnője, Yvonne (**Zoë Kravitz**) tartja benne a lelket. A visszaemlékezésekből tudjuk meg, hogy Hank szépreményű baseballjátékosnak indult, de egy autóbaleset során, amelyben legjobb barátja életét vesztette, olyan térsérülést szenvedett, ami derékba törte sportkarrierjét. Itt talán érdemes azt az apró, bár jelentős dolgot megemlíteni, hogy az eredeti cím mit is jelent, ami után megértjük, hogy miért is ez a film címe. A Caught Stealing az európai kultúrkörben annyira nem ismert baseball egyik szakkifejezése, és konkrétan egy játékosra használják, aki egyfolytában szaladgál a külső körön, amivel lehet „csalni”, egy-egy bázist át lehet ugrani, viszont mindehhez az kell, hogy az ellenfél játékosai ne kap-

ják el emberünket, mert akkor előlről kell hogy kezdje a trükköt. A lényege egy állandó menekülés, ami tükrözi a *Rajtakapva* hősenek tevékenységét az egész film során.

A film cselekménye akkor indul, amikor Hank szomszédja, a látványosan punk Russ (**Matt Smith**) egy váratlan utazás miatt nála hagyja a macskáját. Az ártatlannak tűnő esemény azonban Hankre szabadít orosz, portorikói és zsidó gengsztereket, akik ugyan Russt keresik, ám jobb híján Hanken töltik ki dühüket, aki csak rosszkor van rossz helyen. Olyannyira elharapózik a helyzet, hogy Hank kénytelen lesz a sarkára állni és kijátszani az őt üldöző alvilági figurákat, még mielőtt hullaként végzi.

A *Rajtakapva* első látásra egyáltalán nem emlékeztet egy klasszikus Aronofsky-mozira, hanem inkább afféle Guy Ritchie-féle laza, különböző alvilági arckokat és abszurd humort felvonultató szélhámosfilmre, sokaknak eszükbe juthat Martin Scorsese

1985-ös *Lidérces órákja* (*After Hours*), de ez csak a látszat. A rendező korábbi munkáira jellemző szerzői jegyek, mint a függőségekkel való küzdelem, a bűntudat mélységeibe való elmerülés, egy elvesztegetett élet tragédiája és még a sötét, mocskos és depresszív világkép is visszaköszön Hank sztorijában.

Austin Butler fájdalommal és karizmával formálja meg az Aronofsky-féle karaktertípust: alakításában egyszerre lehet aggódni érte és szorítani neki, miközben lassan, de biztosan szorul a nyakán a hurok. A film másik nagy erénye a '98-as New York megidézése, amelyet a rendező személyes emlékei mellett állandó operatőre, **Matthew Libatique** szakértelme tett igazán hitelessé. A képi világ egyszerre nyers, szürke és mocskos, mégis letisztult, tele apró utalásokkal és rejtett részletekkel –

ettől minden helyszín és beállítás élettel telivé válik. A hangzásvilág szintén erős pillére a filmnek: a korhű betétdalok mellett **Rob Simonsen** zenéje és az **Idles** brit punkbanda eredeti szerzeményei fokozzák az atmoszférát, sűrítik a korszak hangulatát és a főhős egyre mélyülő paranoiáját. A *Rajtakapva* talán Aronofsky eddigi legkönnyebben befogadható filmje, ám a közönségbarátabb irány nem nyitott új távlatokat az életműben. Összességében azonban egy pimaszul szórakoztató neo-noir született, amely a sötét tónusokat és a brutális jeleneteket olykor egy szi-bériai cica bájával vagy Matt Smith könnyed beszélőjeivel oldja. Jó film, de Aronofskytól inkább csak amolyan könnyed ujjgyakorlatnak hat.

Lencar Péter